

Infrastruktura, ki je
potrebna in je v dobro
vseh

DR. PAVEL GANTAR

Javna infrastruktura

- Javna v pomenu, da je pod enakimi pogoji dostopna vsem (že element izključevanja, če nimaš avtomobila si izključen iz uporabe AC....)
- Javna v pomenu, da je bila zgrajena z javnimi sredstvi
- Javna v pomenu da je v javni lasti (občinski, državni...) in jo upravljajo javno pravne entitete;

„Čista javna dobrina“

- *Ne(od)deljivost*: dela dobrine ni mogoče oddeliti/odvzeti od celote kot na primer pri zraku;
- *Nenadomestljivost*: gre za dobrino, ki jo ni mogoče nadomestiti z nobeno drugo dobrino, npr. zrak ali voda;
- *Neizključljivost in nerivalskost uporabe* javne dobrine, torej nikogar ni mogoče izključiti iz uporabe javne dobrine. Nerivalskost pomeni, da raba javne dobrine s strani enih ne preprečuje rabe drugim osebam itd. ... Na primer: zrak, lep razgled, obramba, svetloba ulične svetilke....
- Pomemben kriterij opredelitve javne infrastrukture je njena redistribucijska funkcija

Odločanje o infrastrukturi

- Zanja velja, da je tako imenovana »hudobna dobrina« (wicked commodity). Povezana je z velikimi tveganji, ki jih prevzema država.
- Posebej to velja za tako imenovane megaprojekte, oziroma veleprojekte.
- **Živimo v dobi veleprojektov:** zgovoren podatek, Flyvbjerg: v letih 2011 do 2013 je Kitajska porabila toliko cementa kot ZDA v celem dvajsetem stoletju.
- Obenem pa je značilnost veleprojektov prekoračitev stroškov in časovne prekoračitve.
- Flyvbjerg: **paradoks veleprojektov:** na eni strani potreba po veleprojektih, ki ustvarjajo javno ali privatno dobro, še nikoli ni bila tako velika in projekti še nikoli ne tako dragi, po drugi strani pa študije kažejo, da so veleprojekti slabo vodeni, s prekoračitvami stroškov in časovnih rokov in velikokrat ne dajejo pričakovanih rezultatov.

Privlačnost infrastrukturnih veleprojektov

- **Tehnološka**: navdušenje inženirjev in tehnologov, da premikajo meje, tega kar je mogoče zgraditi, projekti težijo , da so »najdaljši, najbolj vitki, in najhitrejši«...
- **Politična**: z velikimi projekti se želijo politiki izkazati, pokazati, da imajo »vizijo«, da jim gre za spremembe, veliki projekti vzbujajo zanimanje medijev in jih pogosto povezujejo z njimi...
- **Ekonomska**: sindikati, podjetja so nad projekti navdušena saj zagotavljajo rast in delovna mesta, vpletena je cela vrsta pogodbenikov ...
- **Estetska**: privlačnost se napaja od estetske prepoznavnosti, enkratnosti in ikonskosti projekta, ustvarja se simbolni kapital, ki ima neke »presežne« učinke...

Razmere odločanja

Odločanje o infrastrukturnih projektih se ne dogaja na povsem enak način:

- AC projekt – države je bila skoraj vse: iniciator projekta, naročnik, organizator, pripravljavec načrtov, finančni manager, porok za mednarodna posojila, inženir, klient in uporabnik.
- TEŠ 6: pobuda od spodaj navzgor, skozi različne lobije in odločanje v energetiki, država gleda stran – primer neodločanja in končno izsiljene odločitve;
- Ali je rešitev več demokracije? v javni razpravi je običajno najglasnejša in najprodornejša manjšina, ki zagovarja določen projekt, medtem ko je nevtralna večina pasivna, ker so jo projekt vsaj neposredno ne tiče.
- Problem dominantnosti neposrednih problemov in interesov, ki vodijo v začarani krog gradnje vedno nove istovrstne infrastrukture
- Še vedno aktualno vprašanje: kdo kaj dobi in kdo kaj izgubi ob gradnji javne infrastrukture